

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning	2
2.	Det retlige grundlag for Folketingets Ombudsmands vurderinger	3
3.	Generelle forhold vedrørende Nationalmuseet	5
4.	Tilgængelighedsforholdene	6
4.1	Ydre adgangsforhold, herunder handicapparkering	7
4.2	Garderobe	10
4.3	Skranke	10
4.4	Elevatorer	11
4.5	Trapper	11
4.6	Lifter	12
4.7	Døre og dørtrin	12
4.8	Handicaptionet	15
4.9	Butik	18
4.10	Café/restaurant	18
4.11	Festsal	19
4.12	Biograf	20
4.13	Øvrige forhold	21
	Opfølgning	24
	Underretning	24

1. Indledning

Efter § 7, stk. 1, i ombudsmandsloven (lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand) omfatter ombudsmandens kompetence alle dele af den offentlige forvaltning. Efter lovens § 18 kan ombudsmanden undersøge enhver institution eller virksomhed samt ethvert tjenestested der hører under ombudsmandens virksomhed. Folketingets Ombudsmand foretager løbende inspektioner af offentlige institutioner, f.eks. fængsler, arresthuse, psykiatriske afdelinger og sociale bosteder.

Folketinget vedtog den 2. april 1993 beslutningsforslag nr. B 43 om ligestilling og ligebehandling af handicappede med andre borgere. Folketinget bad ved beslutningen Folketingets Ombudsmand om at "følge udviklingen i ligebehandlingen og eventuelt meddele påtale, hvor dette er muligt inden for ombudsmandens kompetence".

Folketingets Ombudsmands håndtering af spørgsmålet om ligebehandling af mennesker med handicap består i behandling af klager fra borgere eller handicaporganisationer. Derudover iværksætter Folketingets Ombudsmand af egen drift undersøgelser på området. Generelle initiativer er taget i forhold til Økonomi- og Erhvervsministeriet, Slots- og Ejendomsstyrelsen, DSB, Transportministeriet, Kirkeministeriet samt nogle kommuner. Herudover er der etableret et løbende samarbejde med Center for Ligebehandling af Handicappede og Danske Handicaporganisationer.

Folketingets Ombudsmand har som en del af den virksomhed der primært vedrører mere generelle forhold, besluttet at foretage inspektioner af nogle bygninger særligt med handicaptilgængelighed for øje. Inspektionerne skal omfatte bygningernes tilgængelighed for alle brugere af bygningerne. Formålet med inspektionerne er dels generelt at følge udviklingen på området for tilgængelighed for mennesker med handicap og derved indvinde erfaringer vedrørende det mere generelle arbejde på området, dels i konkrete tilfælde at påpege fejl og mangler hvor det er nødvendigt. I dette formål ligger tillige et ønske om – i overensstemmelse med den nævnte folketingsbeslutning – at skabe opmærksomhed om området.

Som et led i denne virksomhed foretog jeg og en af embedets øvrige medarbejdere den 2. oktober 2009 inspektion af Nationalmuseets hovedsæde i Ny Vestergade i København. Til stede under inspektionen var museets administrationschef, der samtidig er medlem af direktionen, samt lederen af museets publikumsservice og en medarbej-

der derfra. Også museets daglige sikkerhedsleder og en repræsentant fra Kulturministeriets departement var til stede under inspektionen.

Til at bistå mig under inspektionen havde jeg en kørestolsbruger – formanden for Vordingborg Kommunes handicapråd. Den pågældendes tilstedeværelse under inspektionen bidrog i høj grad til at anskueliggøre tilgængelighedsforholdene.

Nationalmuseet blev – sammen med Statens Museum for Kunst som jeg inspicerede den 1. oktober 2009 – bl.a. udvalgt som genstand for inspektion ud fra kriterier vedrørende betydningen af tilgængelighed for gæster med handicap og museets repræsentativitet for tilsvarende offentlige bygninger.

Inspektionen bestod af en indledende samtale med de nævnte repræsentanter fra Nationalmuseet og Kulturministeriet, en rundgang i museet og en kort afsluttende samtale med de samme personer. Ruten under rundgangen i museet blev tilrettelagt efter mit valg efter nærmere forslag fra lederen af museets publikumsservice.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Nationalmuseet og Kulturministeriet til eventuelle bemærkninger om faktiske forhold som den foreløbige rapport måtte give anledning til. Nationalmuseet har i brev af 3. februar 2010 fremkommet med bemærkninger som i videst muligt omfang er indarbejdet i denne rapport.

2. Det retlige grundlag for Folketingets Ombudsmands vurderinger

Siden den 1. februar 1978 har der i byggelovgivningen (herunder i bygningsreglementet fra 1977) været fastsat handicapkrav med det formål at sikre at bebyggelserne kan benyttes af alle, også af personer der – midlertidigt eller permanent – har gangbesvær eller må benytte kørestol, eller hvis orienteringsevne på anden måde er nedsat. I de senere bygningsreglementer er der kommet yderligere krav der generelt tilgodeser bygningers tilgængelighed.

De nugældende regler for handicaptilgængelighed følger af byggeloven (lovbekendtgørelse nr. 452 af 24. juni 1998 med senere ændringer) med tilhørende bygningsreglement. Aktuelt gælder bygningsreglement 2008 som har erstattet det tidligere bygningsreglement fra 1995. Der er endvidere regler for handicaptilgængelighed i bekendtgørelse nr. 1250 af 13. december 2004 om tilgængelighedsforanstaltninger i forbindelse med ombygninger i eksisterende byggeri (ligeledes med senere ændringer som følge af udstedelse af bygningsreglement 2008).

Bygningsreglement 2008 indeholder ligesom (og i videre omfang end) bygningsreglement 1995 specifikke bestemmelser som skal sikre at bygninger er tilgængelige for mennesker med handicap.

Kravene i bygningsreglementet gælder:

- ved opførelse af ny- eller tilbygninger (byggelovens § 2, stk. 1, litra a)
- ved ombygninger eller anvendelsesændringer som er væsentlige i forhold til bestemmelser i loven eller de i medfør af loven udfærdigede bestemmelser (byggelovens § 2, stk. 1, litra b og c).

Hertil kommer at bestemmelserne i den ovenfor nævnte bekendtgørelse (nr. 1250/2004) gælder ved ombygninger af offentligt tilgængelige bygninger og erhvervsbyggeri til service og administration i de tilfælde hvor ombygningen *ikke* er væsentlig i henhold til byggelovens § 2, litra b. Bekendtgørelsen indeholder krav om

- etablering af handicapparkeringspladser
- niveaufri adgang til bebyggelsen
- indretning af handicaptoulet og
- installation af elevator

(bekendtgørelsen er udstedt i medfør af byggelovens § 4 B der blev indsat i loven i medfør af lov nr. 484 af 9. juni 2004 om ændring af byggeloven. Bekendtgørelsen trådte i kraft den 1. januar 2005).

Kravene i bekendtgørelsen, der som nævnt gælder for mindre (ikke væsentlige) ombygninger, gælder dog ikke uanset hvilke omkostninger der er forbundet med de nævnte tilgængelighedsforanstaltninger. I bekendtgørelsens § 4, stk. 1, og § 5 er der fastsat en maksimumsgrænse for de økonomiske omkostninger til de tre førstnævnte tilgængelighedsforanstaltninger. Overstiger omkostningerne maksimumsgrænsen (udgifterne til de nævnte tilgængelighedsforanstaltninger målt i forhold til de øvrige ombygningsomkostninger), bortfalder kravene. Der er i § 4, stk. 2, en særlig maksimumsgrænse for udgifterne til installation af elevator.

Nationalmuseet har sit hovedsæde ved Frederiksholms Kanal i Prinsens Palæ, der blev kraftigt udbygget i 1930 og i 1980'erne hvor museet endvidere undergik en omfattende renovering. Bygningerne er på den baggrund omfattet af tilgængelighedskravene i bygningsreglementet fra 1982.

Ved ombudsmandens undersøgelse af om der i offentlige bygninger og lignende er handicaptilgængelighed, kan ombudsmanden undersøge om de omtalte handicapkrav i byggelovgivningen er iagttaget.

Ombudsmandens grundlag for at bedømme et forhold er imidlertid i et vist omfang mere vidtgående end hvad der i almindelig forvaltningsretlig terminologi betegnes som "gældende ret"; i dette tilfælde byggelovgivningens tilgængelighedskrav. Ombudsmanden har således også en vis mulighed for at anlægge mere overordnede humane eller medmenneskelige betragtninger i sin bedømmelse af et forhold. Ombudsmandens vurdering er i den forbindelse præget af krav om hensynsfuld og menneskeværdig behandling af borgerne. Den nævnte vurdering er i høj grad inspireret af 1) den nævnte folketingsbeslutning, 2) FN's standardregler om lige muligheder for handicappede mv., 3) Statens Byggeforskningsinstituts anbefalinger (SBI-anvisning 216), 4) Dansk Standard 105 – Udearealer for alle – og 5) Dansk Standard DS 3028:2001 – Tilgængelighed for alle – (som er udarbejdet af Dansk Standard bl.a. i samarbejde med det tidligere By- og Boligministerium og forskellige handicaporganisationer).

Byggelovgivningens tilgængelighedskrav er som udgangspunkt ikke tillagt tilbagevirkende kraft. Som led i det udvidede bedømmelsesgrundlag, som jeg har nævnt ovenfor, har ombudsmanden imidlertid i et vist omfang også mulighed for at tage stilling til spørgsmålet om tilgængelighed i bygninger der var opført på det tidspunkt da byggelovgivningens tilgængelighedskrav trådte i kraft.

Generelt er det således på dette område min opfattelse at det så vidt muligt må tilstræbes at det i offentlige bygninger med almindelig publikumssøgning er muligt for mennesker med handicap (og personer med midlertidig nedsat bevægelses- eller orienteringsevne) at komme ind og blive betjent på linje med andre borgere.

3. Generelle forhold vedrørende Nationalmuseet

Nationalmuseet har som nævnt til huse i Prinsens Palæ ved Frederiksholms Kanal i København (adressen er Frederiksholms Kanal 12, 1220 København K). Museet, der er en statsinstitution under Kulturministeriet, består af tre afdelinger hvoraf forsknings- og formidlingsafdelingen er den i inspektionssammenhæng mest interessante. Herudover er der bevaringsafdelingen og endvidere drifts- og administrationsafdelingen som bl.a. har publikumsservice som sin opgave, og hvor ansvaret for den fysiske tilgængelighed til museet er placeret.

Forsknings- og formidlingsafdelingen varetager og formidler en række samlinger: Danmarks oldtid, Danmarks middelalder og renæssance, Danmarks nyere tid, antiksamlingen, etnografisk samling og Den Kgl. Mønt- og Medaillesamling.

Det blev under inspektionen oplyst at blinde og (stærkt) svagsynede ikke har mulighed for at føle på de udstillede genstande. Det må på den baggrund forventes at disse persongrupper er tilbøjelige til at fravælge Nationalmuseets udstillinger.

Det betyder imidlertid ikke at museet i sin planlægning kan se helt bort fra blinde og (stærkt) svagsynede. Jeg henviser til at museet efter det oplyste også modtager gæster i helt andre sammenhænge og – forstår jeg – det i stigende grad. Det blev således under inspektionen oplyst at museets festsal (eventuelt i tilknytning til restauranten) udlejes til forskellige private/museumsfremmede formål. Et opslag på museets hjemmeside (Nationalmuseets Mødecenter) viser at ikke alene festsalen, men også forhallen, biografen og museets mødelokale kan lejes til priser fra 4.700 kr. (mødelokalet fra kl. 9-13) til 39.000 kr. (forhallen fra kl. 9-24, kun mandage).

Hvad blinde og svagsynede angår, henviser jeg i øvrigt til det som jeg har anført nedenfor under pkt. 4.5 og pkt. 4.13.

4. Tilgængelighedsforholdene

Nationalmuseet har om tilgængelighedsforholdene anført følgende på sin hjemmeside (under overskriften "Tilgængelighed" og "Nationalmuseet har en række tilbud for gæster med særlige behov"). Opslaget nås fra hjemmesidens forside via "På museet" og "Tilgængelighed":

"Ved den store ombygning i 1992 fik Nationalmuseet forbedret sine fysiske adgangsforhold. Du kan gå direkte fra Ny Vestergade og ind i forhallen uden at skulle op eller ned ad trapper. Der er elevator mellem alle etager, og lokalt i udstillingerne finder du lifte ved større niveauspring. Der er handicaptoulet på 2. sal lige i nærheden af forhallen.

Parkering

Der er 2 handicapparkeringspladser foran museet i Ny Vestergade. Afstanden fra indgangen er ca. 25 meter.

Desuden er der en afsætningsplads lige foran museet i Ny Vestergade. Afstanden fra indgangen er her ca. 20 meter. Niveauforskellen er udlignet i terrænet.

Lån af hjælpemidler

Hvis du er svagsynet, kan du låne et forstørrelseskamera. Kørestole samt to rollatorer udlånes gratis. Det er endvidere muligt at medbringe førerhund."

På siden om tilgængelighed er der endvidere en henvisning til www.godadgang.dk.

Som det også fremgår af billedet ovenfor (hentet fra Nationalmuseets hjemmeside) er den bygning, Prinsens Palæ, som huser Nationalmuseet, i sin midte udformet som et panoptikon.

4.1 Ydre adgangsforhold, herunder handicapparkering

Foran museets indgang (i Ny Vestergade) er der ingen parkeringspladser forbeholdt museets brugere/gæster, men alene almindelig gadeparkering. Der er dog på Ny Vestergade to parkeringspladser som er forbeholdt mennesker med handicap. Museets repræsentant fra publikumsservice oplyste på forespørgsel at museet ikke har erfaring for at de to pladser ikke dækker efterspørgslen. Hun oplyste dog samtidig at hun af og til oplever at begge pladser er optaget.

Bygningsreglement 2008, kapitel 2.6.2, stk. 3, lyder således:

”Ved udformningen af parkeringspladser skal et passende antal parkeringspladser udformes, så de kan anvendes af personer med handicap.

...”

Denne bestemmelse er en videreførelse fra de tidligere regler.

Som allerede nævnt er der ikke ved Nationalmuseets hovedafdeling – i modsætning til andre dele af Nationalmuseet – udformet parkeringspladser, men alene givet mulighed for parkering for to handicapbiler.

Det er under alle omstændigheder museets ansvar at det fornødne antal handicap-parkeringspladser effektivt er til rådighed på relevante områder og til enhver tid. Dette indebærer at antallet af pladser må afpasses med behovet, at det effektivt skal sikres at de faktisk er til rådighed for mennesker med handicap, og at pladserne har en placering på området som er hensigtsmæssig for brugerne.

Jeg er på baggrund af drøftelserne under inspektionen ikke sikker på at to handicap-parkeringspladser dækker efterspørgslen; også – og navnlig – når kvaliteten af de eksisterende parkeringspladser tages i betragtning (jf. det som jeg har anført nedenfor). Jeg forstod da også på Nationalmuseets repræsentanter at museet i lyset af de forhold der kom frem under inspektionen, vil overveje at foranledige at der etableres et mindre antal yderligere pladser på Ny Vestergade til supplement for de eksisterende.

Jeg beder museet om at underrette mig om resultatet af disse overvejelser.

Ifølge pkt. 1.2.11 i DS 105 – Udearealer for alle, bør handicapparkeringspladser placeres tættest muligt ved indgangen, ideelt i højst 30 meters gangafstand. De 2 handicapparkeringspladser er begge placeret inden for 20-30 meters gangafstand til indgangen.

Jeg bemærker at også eventuelle (yderligere) parkeringspladser på Ny Vestergades modsatte side vil kunne placeres inden for ca. 30 meters gangafstand til indgangen.

Parkeringspladserne er markeret med et skilt med kørestolspiktogram.

I vejledningen til Bygningsreglement 2008 og i DS 3038:2001, pkt. 4.1, anbefales det at handicapparkeringspladser måler mindst 3,5 meter i bredden (og 5 meter i længden). Den normale bredde på en parkeringsplads er 2,5 meter. Gangareal og lignende kan efter DS 3038:2001s anbefalinger indgå i bredden, hvis arealet er plant og i samme niveau som parkeringsarealet. Til kassevogne anbefales 4,5 meter i bredden og 8 meter i længden.

De to handicapparkeringspladser på Ny Vestergade, der er placeret i forlængelse af hinanden på langs af fortovet (og altså uden "mellemrum"), blev under inspektionen opmålt til ca. 2 m i bredden og ca. 6 m i længden. Bagenden af den p-plads der ligger længst væk fra indgangen, støder op til den almindelige kantstensparkering i gaden, så det vil normalt ikke være muligt for personer i kassevogn at benytte denne parkeringsplads. Derimod grænser den parkeringsplads der ligger tættest på indgangen, op til et fortovsareal på ca. 1½ meters bredde (og ca. 2 meters dybde). Denne parkeringsplads vil således kunne benyttes af personer i kassevogn hvis de pågældende parkerer i venstre side af vejen i forhold til kørselsretningen (dog forudsat at et skilt med parkeringsforbud bliver flyttet). Jeg bemærker i den forbindelse at Ny Vestergade trafikmæssigt set er en relativt stille gade.

På fortovets yderste kant, cirka midt for den sidstnævnte parkeringsplads, er der en lygtepæl. Dette betyder at denne plads ikke kan bruges af personer i biler der har liften monteret i bilens højre side.

Til venstre for den handicapparkeringsplads der ligger tættest på indgangen, er fortovskanten forsynet med en kort kantstensrampe af asfalt til brug for kørestolsbrugere. Rampen er placeret ved siden af det ca. 1½ m brede fortovsareal som jeg har omtalt ovenfor (og altså modsat den parkeringsplads der ligger tættest på indgangen). Da dette areal – som også nævnt – rager ca. 2 m ud fra fortovskanten, forudsætter en brug af rampen at kørestolsbrugeren bevæger sig ud på kørebanen og dermed ud i trafikken.

Jeg går ud fra at det som jeg har anført om de nuværende parkeringspladsers manglende kvaliteter, vil indgå i Nationalmuseets overvejelser ovenfor.

Jeg går endvidere ud fra at museet er opmærksom herpå i forbindelse med en eventuel kommende ændring af parkeringspladserne.

Midt på den parkeringsplads der ligger længst væk fra indgangen, er der en "lunke" som tyder på at der er problemer med kloakken under gaden. Museets repræsentanter oplyste at museet for længst har gjort Københavns Kommune opmærksom på problemet, og at museet har rykket og om nødvendigt fortsat vil rykke kommunen for en løsning af problemet.

Kommunen har indtil videre anbragt to jernplader oven på lunken.

For at komme fra gadeplan til hovedindgangen benytter man en bred "sti" til højre for de meget lange og dybe – og ganske lave – trappetrin som pladsen foran hovedindgangen i øvrigt består af. "Stien", der er knap 20 m lang, skråner opad med en hældningsgrad på ca. 3,0 pct.

Bygningsreglement 1995, pkt. 4.2.2, stk. 4, er sålydende:

"Stk. 4. Ramper må ikke udføres med større hældning end 1:20 (50 mm. niveau-forskel pr. meter) [svarende til 5 pct., min tilføjelse]."

Hældningsgraden er således – objektivt set – ikke et problem.

Stien er med sin belægning af små brosten dog noget "ru" og derfor mere anstrengende at køre på end hældningsgraden tilsiger. Belægningen på forpladsen består i øvrigt af en blanding af små brosten og bordursten. En ændring af belægningen på "stien" – f.eks. i form af to "striber" med bordursten – ville alt andet lige give en nedsat rullemodstand i forhold til den eksisterende belægning og dermed gøre turen op til indgangsdøren mindre anstrengende for besøgende i kørestol.

Ovenstående nævnte jeg allerede under inspektionen – navnlig over for administrationschefen. Jeg er derfor opmærksom på at der kan rettes arkitektoniske indvendinger mod at ændre belægningen, men beder dog alligevel om at Nationalmuseet har opmærksomheden henledt herpå ved eventuelle ændringer af forpladsen.

Nationalmuseet har forsøgt at imødegå det "almindelige" problem med parkerede cykler op ad facaden ved at opsætte et større antal forbudsskilte (mod cykelparkering; hvide skilte med rødt piktogram). Der var på det tidspunkt da inspektionen startede – og hvor museet lige var åbnet – ingen cykler parkeret op ad eller langs facaden. Dette var heller ikke tilfældet ved inspektionens afslutning godt 3 timer senere.

Indgangspartiet med dobbelte glasdøre er indrettet således at det skulle være muligt for en kørestolsbruger at komme ind i museet ved egen hjælp.

Dette er som udgangspunkt også tilfældet. At dette må tages med et vist forbehold, skyldes det som jeg har anført i pkt. 4.7 nedenfor (afsnittet om døre og dørtrin).

4.2 Garderobe

De besøgende bliver efter at være kommet igennem indgangsdørene ledt ind i et stort rum med garderobe og tilhørende aflåselige skabe på begge sider. Såvel skabe som knager til overtøj forefindes i to etager. I garderoben er der en større samling af kørestole til udlån, således som det også fremgår af museets hjemmeside.

Kørestolene er sat frem således at de besøgende der er interesseret i at låne en kørestol, ikke kan undgå at lægge mærke til dem.

Garderoben giver mig ikke anledning til bemærkninger.

4.3 Skranke

Skranken er placeret i Nationalmuseets forhal hvor lyset strømmer ind fra de store ovenlysvinduer i taget højt oppe over forhallens gulv, og hvor den store fritliggende trappe til første sal dominerer.

Skranken er relativ høj – ca. 105 cm – og Dankortterminalen på skrankens overside er monteret med et kort kabel således at en kørestolsbruger vil have vanskeligt ved at betale med Dankort. Det blev dog oplyst under inspektionen at kun skoleklasser og andre grupper benytter Dankortterminalen da adgangen til alle museets udstillinger inkl. særudstillinger er gratis.

Skranken giver mig på denne baggrund ikke anledning til bemærkninger.

4.4 Elevatorer

Nationalmuseets elevatorer måler 180 cm i bredden og 130 cm i dybden. Når endvidere døråbningen på 90 cm medtages, giver elevatorerne ingen adgangsvanskeligheder for brugere i kørestol.

Elevatorknapperne er placeret i en højde af max. 128 cm (målt fra den øverste knap).

Etage-numrene på betjeningspanelet inde i elevatorerne er ikke fremhævet taktilt, og der er – i modsætning til hvad der er tilfældet på Statens Museum for Kunst, som jeg inspicerede dagen før inspektionen af Nationalmuseet – ingen højttalere i elevatorerne til hjælp for eventuelle blinde og svagsynede brugere. På grund af den relativt store mængde information som Nationalmuseet har medtaget ud for hver enkelt knap, er teksten på panelet blevet relativt lille og dermed vanskelig at læse for svagsynede. Jeg er opmærksom på at Nationalmuseet under inspektionen oplyste at blinde ikke har mulighed for at berøre de udstillede genstande og dermed ikke umiddelbart har noget incitament til at besøge museet.

Inden jeg foretager mig mere, beder jeg om museets bemærkninger til det anførte om elevatorerne.

Hvad eventuelle blindes (og stærkt svagsynedes) færden i museet angår, henviser jeg endvidere til Nationalmuseets udlejningsvirksomhed (bl.a. restauranten og festsalen på 1. sal), jf. pkt. 3 ovenfor.

For så vidt angår blinde og svagsynede, henviser jeg i øvrigt til pkt. 4.5 og 4.13 (om markering af trapper – og herunder trappen i forhallen).

4.5 Trapper

Prinsens Palæ er, også grundet sin alder, forsynet med et større antal trapper – og ikke kun mellem etagerne. De korte trapper (på de enkelte etager fortrinsvis med 2-3 trin) er typisk kun delvist markeret af hensyn til svagsynede (normalt kun øverst oppe), mens de længere trapper der forbinder museets enkelte etager med hinanden, typisk slet ikke er markeret.

Jeg henstiller til Nationalmuseet at foretage en gennemgang af museets trapper med henblik på at der foretages en hensigtsmæssig markering af hensyn til svagsynede besøgende. Som jeg også gjorde det under inspektionen, henleder jeg opmærksomheden på at der eksisterer markeringsstrimler af mange forskellige typer og farver.

Jeg beder museet om at oplyse hvad min henstilling giver anledning til.

4.6 Lifter

De trappelifter som jeg afprøvede, fungerede upåklageligt – med to undtagelser: En trappelift (i rum 201) var placeret i et hjørne hvilket bevirker at kørestolsbrugeren er nødsaget til at foretage en 90 graders vending på liftens løfteplatform. Platformen er tilsyneladende af samme størrelse som på de øvrige trappelifter hvor brugeren ikke skal vende. Museet har i brev af 3. februar 2010 oplyst at der i rum 237 er en tilsvarende hjørne-trappelift.

En anden trappelift (på 2. sal ved indgangen til udstillingen "Danmarkshistorier") støjede meget når den var i brug, i forhold til de øvrige lifter.

Jeg henstiller til Nationalmuseet at foranledige at der foretages det fornødne disse tre steder med henblik på at alle museets trappelifter kommer til at fungere optimalt. Jeg bemærker samtidig at jeg går ud fra at der eksisterer flere forskellige størrelser af løfteplatforme.

Jeg beder museet om at oplyse hvad min henstilling giver anledning til.

Trappelifterne var forsynet med en meget tydelig markering af hensyn til svagsynede. Denne markering, der var placeret på kanten af løfteplatformen, har dog kun betydning hvis lifterne efterlades i "parkeret" stand hvilket efter det oplyste langt fra altid er tilfældet.

Jeg henstiller til Nationalmuseet at foranledige at alle museets trappelifter gennemgås med henblik på at lifterne – udover markeringen på kanten af løfteplatformen – også bliver markeret af hensyn til svagsynede på platformens overside.

4.7 Døre og dørtrin

Langt de fleste af dørene i museet er glasdøre; i mange tilfælde må de besøgende gå igennem en sluse bestående af to, dobbelte glasdøre (af hensyn til at kunne opretholde en så ensartet temperatur i museet som muligt).

En del af disse mange glasdøre er forsynet med en tværmarkering som gør det muligt for svagsynede at se at de står foran en lukket dør. Dette gælder dog langt fra alle glasdøre – og herunder især ikke de nævnte sluser med to, dobbelte glasdøre. Som et yderligere eksempel kan nævnes museets to indgangsdøre.

Jeg målte under inspektionen flere af dørene med henblik på at kunne vurdere i hvilket omfang de er til at åbne for besøgende med nedsat muskelkraft. Den nødvendige trækraft til åbning af museets indgangsdøre blev eksempelvis målt til 6,5 kg. Også dørene ind til rum 158 var meget hårde (jeg bemærker at begge døre skulle åbnes for at give adgang for en kørestol). Tilsvarende gælder dørene ind til Egmonthallen; disse døre kunne heller ikke "stå" selv.

En del kørestolsbrugere og besøgende med nedsat muskelkraft vil have vanskeligt ved at åbne flere af museets døre ved egen kraft – det gælder særligt, men ikke kun, de tunge indgangsdøre. Det er under pkt. 3.2.1, stk. 3, i Statens Byggeforskningsinstituts anvisning 216 anført at "hvis personer med nedsat kraft i fingre og hænder skal kunne åbne døre, bør disse have en maksimal åbningskraft på 25 N (svarende til en vægt på ca. 2,5 kg)."

Jeg henstiller til museet at gennemgå museets døre med henblik på at undersøge hvilke muligheder museet har for at gøre dørene lettere at åbne, og med henblik på at alle glasdøre bliver forsynet med en tværmarkering af hensyn til svagsynede.

Jeg beder om underretning om hvad henstillingen giver anledning til.

Nationalmuseet har mange dørtrin hvilket er naturligt på et palæets alder taget i betragtning. Ingen af de "nye" dørtrin giver umiddelbart problemer for kørestolsbrugere. Det gør derimod museets "ældre" dørtrin, der typisk blev målt til 30-33 mm i højden.

Ifølge DS 3028:2001, pkt. 4.4.12, (og bygningsreglement 2008 pkt. 3.2.1, stk. 3), må dørtrin maksimalt være 25 mm høje.

Ifølge Statens Byggeforskningsinstituts anvisning 216 bør man generelt undgå dørtrin i fælles adgangsveje, alternativt anvende forsænkede bundstykker.

De "ældre" dørtrin vanskeliggør i nogen grad adgangen for kørestolsbrugere. Denne begrænsede tilgængelighed som disse dørtrin indebærer, bør løses. Som det blev nævnt under inspektionen, kunne en løsning være at montere en permanent skråkile/-liste på siden af dørtrinnene.

Jeg beder museet om at oplyse hvorledes problemet med de "ældre" dørtrin bliver løst.

Der var i rum 3 en døråbningsknap hvis formål ikke var tydelig markeret (teksten var ved almindelig slid mere eller mindre forsvundet) hvilket giver problemer for eventuelle svagsynede besøgende. Museets repræsentanter oplyste at denne knap er "på listen" over forhold som snarest bør ændres.

Dette har jeg noteret mig.

I passagen til rum 16 er der en støbt rampe foran døren. Rampen når ikke ud til væggen hvor knappen til åbning af døren er placeret. Rampen er heller ikke – i modsætning til et næsten tilsvarende sted længere inde i stueetagen – forsynet med en kant der kan forhindre at en kørestolsbruger kører ud over rampen og eventuelt vælter i sit forsøg på at åbne døren.

Illustration 2 – Rampen til rum 16, knap til åbning af dør

Jeg henstillede under inspektionen at Nationalmuseet overvejer hvordan problemet kan løses.

Jeg beder om oplysning om hvad min henstilling har ført til.

I rum 14, der er udstyret med en dunkel belysning, er der en rampe lavet af træ som også er udformet på en sådan måde at der er en vis risiko for fald. Her tænker jeg navnlig på svagsynede besøgende. Også denne rampe blev nævnt under inspektionen.

Jeg beder i fortsættelse af min anmodning ovenfor også om underretning om hvorvidt dette problem er blevet løst.

Jeg har ovenfor afgivet henstillinger om såvel indstilling af døre som afhjælpning af høje dørtrin. Indgangsdørene til middelalderudstillingen på 1. sal anskueliggør hvilke vanskeligheder en ældre bygning som Prinsens Palæ kan byde en besøgende kørestolsbruger: Kombinationen af en meget hård dør (venstre side af en dobbelt glasdør), et højt dørtrin (på 33 mm) og en relativ lille døråbning (på 75 cm) betyder at det næsten er umuligt for en kørestolsbruger at komme ind til denne udstilling ved egen hjælp.

4.8 Handicaptoliet

Nationalmuseet har tre handicaptolietter som alle er etableret ved ombygningen i 1992.

I Bygningsreglementet fra 1982 der gælder for Nationalmuseets toiletter, er der – i modsætning til det nu gældende bygningsreglement 2008 – ingen detaljerede regler om indretning af handicaptolietter, endsize om toiletter som sådan (BR 1982, pkt. 4.3.4).

I DS 3028:2001, pkt. 4.5, er anbefalingerne for handicaptolietter i bygninger der er åbne for offentligheden, bl.a.:

- at der skal være et frit manøvreareal på mindst 1,5 m i diameter,
- at wc'et skal have en højde på 0,48-0,50 m til overkant af toiletskålen (inklusive sæde),
- at wc'ets forkant skal placeres 0,8 m fra bagvæg,
- at håndvaskens overkant placeres 0,78-0,80 m over gulvet,
- at håndklæder, servietautomat eller anden tørremulighed anbringes inden for rækkevidde af såvel stående som siddende, der befinder sig foran håndvasken eller sidder på wc'et,
- at spejl skal kunne benyttes af såvel stående som siddende, det vil sige række fra 0,9 til 1,9 m over gulv og
- at knage placeres på dørens inderside 1,2 meter over gulv.

Hovedtoiletet ligger på 1. sal tættest på de fleste udstillinger og i samme etage som caféen/restauranten. Døråbningen har en god bredde. Toiletrummet er stort og giver således et tilstrækkeligt stort manøvreareal – det vil sige mere end de 1,5 meter i diameter som er anbefalet i DS 3028:2001, og som nu også er et krav i henhold til pkt. 3.4.1, stk. 5, i bygningsreglement 2008.

Håndvasken på handicaptolletet på 1. sal er udstyret med en vandhane som er forholdsvis nem at betjene – også for personer med nedsat muskelkraft i arme og hænder.

Dette handicaptollet opfylder endvidere, uanset alderen, de fleste af de ovenfor nævnte anbefalinger. Jeg bemærker dog følgende:

- sæbedispenseren og holderen med papirservietter kunne ikke nås fra toiletet
- den ene opklappelige armstøtte manglede en bolt (ud af fire bolte) til fastgørelse i væggen
- armstøtterne virkede endvidere som om de bolte der holder armstøtterne sammen, trænger til at blive strammet og
- knagen til overtøj var endvidere placeret noget højere end de anbefalede 1,2 m.

Der manglede endvidere et såkaldt tilbagetræk på den udadgående dør således at en kørestolsbruger kan nå døren inde fra toiletet når døren skal lukkes.

Jeg henstiller til Nationalmuseet at overveje på hvilken måde de nævnte forhold kan rettes op/forbedres.

Jeg beder om underretning om hvad henstillingen fører til.

Handicaptolletet på 2. sal er (så godt som) identisk med toiletet på 1. sal.

De fleste af de forhold som jeg har peget på vedrørende toiletet på 1. sal, gælder derfor også for toiletet på 2. sal, og mine henstillinger ovenfor dækker således ligeledes dette toilet.

Handicaptolletet i stuen, som Nationalmuseets repræsentanter ikke syntes kunne anses for at være et "egentligt" handicaptollet, var midlertidigt ude af drift.

Rummet måler 200 cm x 164 cm. Døråbningens bredde er kun 59 cm hvilket gør det umuligt for de fleste kørestolsbrugere at bruge toilettet.

Illustration 3 – Handicaptolletet i stuen

Jeg bemærker i den forbindelse at Nationalmuseets egne kørestole måler 65 cm i bredden.

Vendediameteren på dette toilet målte jeg til 140 cm. Også her sidder knagen for højt, mens sæbedispenseren – men ikke papirstativet – sidder på den "rigtige" side af vasken og kan nås fra toilettet.

Jeg forstod på Nationalmuseets repræsentanter at museet overvejer hvad der skal ske med dette toilet, og jeg beder om oplysning om resultatet af disse overvejelser.

Hverken min medarbejder eller jeg noterede os om der på handicaptolletterne var et nødkald. Museet har i brev af 3. februar 2010 oplyst at dette ikke er tilfældet, men har i øvrigt ikke kommenteret dette.

Jeg beder Nationalmuseet om at oplyse om museet har gjort sig overvejelser herom og – i givet fald – hvilke.

4.9 Butik

Butikken, der ligger i museets stueplan, er godt indrettet således at kørestolsbrugere har gode muligheder for at komme rundt. Skranken er tilpas lav, og Dankortterminalen udstyret med et langt kabel til glæde for kørestolsbrugere.

Butikken giver mig ikke anledning til bemærkninger.

4.10 Café/restaurant

Museets restaurant ligger på 1. sal og har kun har åbent i museets åbningstid. Der er mange indgange til restauranten fra 1. sals gangareal (i forhallen) gennem nogle smalle, dobbelte glasdøre.

Restauranten, og altså også dørene, var på tidspunktet for inspektionen lukket ekstraordinært fordi museet og restauranten forberedte et større arrangement i forbindelse med åbningen af en ny særudstilling (Regnskovens indianere). Restaurantøren oplyste på forespørgsel at alle de dobbelte glasdøre er åbne når restauranten er åben. Det blev endvidere oplyst at der også er servering ved bordene på selve gangarealet; uden for restauranten.

Restaurantens skranke er meget høj (og blev målt til 121 cm) hvilket gør det vanskeligt for en kørestolsbruger at have et overblik over hvad caféen/restauranten aktuelt byder på. En ansat i restauranten oplyste at eventuelle gæster i kørestol bliver betjent på gæstens side af skranken (eller ved bordene).

Illustration 4 – Skranken i restauranten

Restauranten har ingen Dankortterminal, men bruger en "fluesmækker".

Restauranten giver mig ikke anledning til yderligere bemærkninger.

4.11 Festsal

Museets store festsal, der ligeledes er placeret på 1. sal, anvendes også til eksterne arrangementer (konferencer, foredrag mv.). Der er et teleslyngeanlæg i festsalen.

Illustration 5 - Festsal

Festsalens store gulvareal ligger, som det fremgår af billedet ovenfor, to trin lavere end resten af festsalen. De to trin måler tilsammen 17 cm. Museet oplyste at der til ud-ligning af de to trin er anskaffet en løs rampe (af letmetal). Den kørestolsbruger som bistod mig under inspektionen, og som oplyste at have deltaget i flere arrangementer i festsalen, anførte at han er bekendt med rampen, og at den fungerer efter hensigten. Jeg bad på den baggrund ikke om at få rampen forevist.

Den løse rampe bliver efter det oplyste lagt frem når der er behov for det.

Det blev under inspektionen drøftet om Nationalmuseet kunne have glæde af – og få godkendt – en fast rampe, eventuelt i forbindelse med scenen i festsalens ene ende. Jeg orienterede i den forbindelse om ombudsmandens samarbejdsaftale med Kulturarvsstyrelsen.

Jeg går ud fra at Nationalmuseet på baggrund af drøftelserne under inspektionen har haft eller har overvejelser om hvorvidt den begrænsning i kørestolsbrugeres bevægelsesmuligheder som de to trin i festsalen medfører, kan afhjælpes i højere grad end det nu er tilfældet (med den løse rampe), af hensyn til en bedre integration af eventuelle kørestolsbrugere i aktiviteterne i festsalen – og i givet fald på hvilken måde.

Jeg henleder (igen) Nationalmuseets opmærksomhed på spørgsmålet, men foretager mig i øvrigt ikke mere på dette punkt.

4.12 Biograf

Biografen – der er af en anseelig størrelse og også bruges til eksterne arrangementer – har sin indgang placeret i museets stueetage. Biografen har lige som festsalen et teleslyngeanlæg.

Adgangen for kørestolsbrugere til gulvet foran biograflærredet opnås med elevatoren til kælderen og ind igennem de to døre på hver side af lærredet.

Der er i biografen ikke pladser der er forbeholdt kørestolsbrugere; brugere som i øvrigt – på grund af biografens opbygning (som biograf) – mest hensigtsmæssigt placeres længst tilbage i biografen (øverst oppe).

På inspektionstidspunktet var der op ad biografens bagvæg placeret en række løse stole.

Jeg anbefalede under inspektionen af de midterste af disse stole langs bagvæggen blev fjernet, og at arealet reserveres for kørestolsbrugere ved opsætning af et eller flere handicappiktogrammer på bagvæggen.

Jeg beder Nationalmuseet om at oplyse hvad min anbefaling har ført til.

Trappen ned – på begge sider af de skrå stolerækker – er ikke markeret af hensyn til svagsynede.

Jeg anførte under inspektionen at dette ikke er sikkerhedsmæssigt forsvarligt og henviste til at ændringen i farvevalg/-tæthed og materialevalg – fra lyst parketgulv til lysegrønt velour – ikke fremstår særlig tydeligt, specielt når det tages i betragtning at lyset i biografen er forholdsvist dunkelt, og gangarealet uden for biografen er fuldt oplyst.

Jeg beder museet om at oplyse hvad der måtte være sket på dette punkt siden inspektionen.

4.13 Øvrige forhold

Jeg noterede mig endvidere under inspektionen en række andre forhold som jeg fremsatte bemærkninger om. Disse forhold er sammen med enkelte andre forhold medtaget nedenfor.

Hvis jeg nedenfor ikke har anført andet (i kursiv), går jeg ud fra at Nationalmuseet vil inddrage det som jeg har anført, i sine fremtidige overvejelser om (opstillingen af) nye udstillinger.

a. I flere udstillingslokaler var der montre der var placeret så højt at kørestolsbrugere enten ikke kunne se ned i dem eller (for så vidt angår lodret hængende montre) ikke kunne tyde teksten fordi de ikke kunne komme tilstrækkeligt tæt på.

b. I rum 126 var der udstillet to såkaldte perspektivkasser. Den ene af perspektivkasserne var indrettet således at også børn kunne komme til at kigge ind i den. Derimod var det ikke muligt for kørestolsbrugere at kigge ind i kassen.

c. En udstillingsmontre i rum 155 var placeret for enden af et skrånende hævet gulv med indbygget lys. Kanten op til gulvet målte 20 cm, og kørestolsbrugere har således ikke mulighed for at komme hen til montren.

Illustration 6 – Adgang til montre i rum 155

d. I døråbningen mellem rum 160 og 161 var der en udstilling med skibe. Skibene var placeret på et skrånende gulv af samme type som ovenfor (pkt. c), dog uden kant. Gulvet skrånede ind mod døråbningen fra begge sider således at gulvet var højest lige under døråbningen. Gulvet skrånede dog ikke lige meget til begge sider, og hældningsgraden blev målt til 4,3 pct., henholdsvis 5,8 pct.

Jeg foretager mig under hensyn til den trods alt lille overskridelse af reglerne om hældningsgrad og rampens beskedne længde ikke noget.

e. I rum 168 var der udstillet et ægte tæppe under en glasplade. Det udstillede tæppe og den tilhørende tekst var hævet op til et niveau som gjorde at kørestolsbrugere ikke havde mulighed for at se denne del af udstillingen.

f. Under inspektionen blev det drøftet om det kunne være en idé at museet udarbejdede en folder som beskriver hvilke udstillingsrum kørestolsbrugere eventuelt kunne springe over fordi udstillingerne i disse rum ikke var blevet indrettet hensigtsmæssigt for disse besøgende.

Der var enighed om at en sådan folder ikke måtte kunne bruges til at begrænse tilgængeligheden, men skulle have funktion som en service.

Jeg beder Nationalmuseet om at oplyse om museet er gået videre med idéen.

g. I rum 170 var en grønlandsk konebåd hængt skråt op ad væggen i den ene side af rummet. Lyset i rummet var skiftevis stærkt dæmpet (for at give indtryk af polarnatten, forstår jeg) og mere kraftigt. Jeg anførte under inspektionen at måden som båden var hængt op på, kombineret med et eventuelt stærkt dæmpet lys når en svagsynet træder ind i rummet, kunne medføre en vis risiko for (hoved)skader på den pågældende.

I rum 101 er der udstillet en stor kirkeklokke fra Hæstrup Kirke i Vendsyssel (Hjørring Provsti). Klokken, der hænger i et beslag som er boltet ind i væggen relativt tæt på indgangsdøren, er placeret tæt på ganglinjen og i en højde på (min.) 135 cm.

Det er min opfattelse at placeringen af klokken – som den ovenfor nævnte konebåd, men nok i højere grad – uden markering af hensyn til svagsynede medfører en vis risiko hos disse for tand og/eller hovedskader.

Illustration 7 – Kirkeklokke

Jeg beder om Nationalmuseets bemærkninger til det som jeg har anført om konebåden og klokken.

h. Hvad risiko for tand- og/eller hovedskader angår, har jeg noteret mig at de fritstående trapper i museets forhal ikke var forsynet med gangværn således at blinde og svagsynede der bruger stok for at orientere sig, ikke af vanvare kommer ind under trapperne. Her sigter jeg navnlig til personer som deltager i de eksterne aktiviteter i forhallen og festsalen mv. (jf. det anførte i pkt. 3 ovenfor).

Også dette beder jeg om Nationalmuseets bemærkninger til.

Opfølgning

Jeg beder om at Nationalmuseet sender de udtalelser mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Kulturministeriet som jeg ligeledes beder om en udtalelse.

Underretning

Denne rapport sendes til Nationalmuseet, Kulturministeriet, Statens Byggeforskningsinstitut, Center for Ligebehandling af Handicappede, Erhvervs- og Byggestyrelsen og Folketingets Retsudvalg.

Lenart Frandsen
Inspektionschef